רלא מורידין. וא״ת הא אמרינן במסכת סופרים [פט״ו] כשר

מלחמה ומביא ראיה מויקח שש מאות רכב בחור ומהיכן היו מהירא

את דבר ה' ואע"פ שסתם כנענים ש' עובדי כוכבים ומזלות הם

ועוברין על שבע מלות מכל מקום אין מורידין דרבינהו בקרא להתירא

* דכתי והיה לך למס ועבדוך (דברים כ):

אני שונה לכל אבידת אחיך לרבות

דלמא לעולם אימא לך דמורידין ואפילו הכי משיבין לו אבידמו דהא

במסור לאנסים לי אף על פי שממונו

אסור לאבד ביד משום דדלמא

נפיק מיניה ברא מעליא דכתיב יכין

רשע ולדיה ילבש ואפ״ה היו ש' מורידין

וי"ל דשאני הכא דמההוא קרא

דמרבינן השבת אבידתו ילפינן השבת

גוף בישראל והשבותו לרבות אבידת

גופו י) וכמו דאתרבי ישראל איתרבי (ד)

לכולהו בין לממונו בין לגופו ואפילו

להעלותו לריך ולפדותו כדמשמע פרק

השולח (גיטין דף מז.) דבעי רבי אמי למיפרקיה אם היה מומר למיאבון

אלא לפי שהיה מומר להכעים קאמר

לא שבקינן לי למפרקינך וגם להלוותו

ברבית אסור כדמשמע בפרק איזהו

נשך (ב"מ דף סב.) אהדר ליה דניחי

בהדך ומומר לתיאבון אתה מלווה

להחיותו ומיהו מומרים של זמניהם ש

להכעים הן דשבקי התירא ואכלי

איסורא ומטמעי בין העובדי כוכבים

וכל להכעים אי אתה מצווה להחיותו

כדמשמע מההיא דגיטין (דף מו.)

דלא מחייב למפרקיה ומותר ש ליקח

מהם רבית ואע"פ שאסור ליתן

להם רבית משום לא תשיך ומשום

לפני עור והוי ליה למימר כל היכא

דקרינא ביה לא תשיך קרי ביה לא

תשוך מ״מ כיון דחין חתה מלווה להחיותו אינך מצווה להלוותו בלא רבית

דלא קרינא ביה וחי אחיך עמך

ואמרינן ^(ה) בירושלמי דמכילתין כותאי

דקסרי מותר להלוותן ברבית והא

דאמרינו אי עובדיה לוה מיהורם בו

אחאב ברבית כדי לפרנס הנביאים

אף על גב דיהורם ישראל מומר הוה

ואסור ליתן לו רבית שאני התם

המומר 9. תיתה תאי פריך

שבכנענים עי הרוג וי"ל דבירושלמי דקדושין מפרש דהיינו בשעת

מסורת הש"ם

ים נכט"ה. והמשומדים], ב) [היו ליתא בס"א], ג) [בס"א: המשומד, וכן להלן], ד) הוריות יא.,

[היו ליתא בס"א], [מוס' פ"ג ה"ה],

t) מנחות מב. ה) ובס"ח:

ארמאי וכן להלון, ע) בס"א לימא, י) בס"א: ביד גוים,

() [גיטין מה:], מ) בס"א:

ומורידין דהכח, נ) ודברים

בוז. ס) בס"ה: ארמאי, וכו

כון, **ט**) בס מו מתממי, זכן להלן, **ע**) בס״א: שבגויס, גויס, **פ**) בס״א: המשומד,

יכו בכל העמוד. ל) וכדאיתא

ב"ק קיט.], ק) בס"ח ליתה, ר) [כדאיתה ב"ק פה:

יבמנהדריו טונון ש) בח"ח:

ובסנהדרין ענגן, של כם יו. עכשיו, של בס"א נוסף: עכשיו, אל [שמו"ר פל"א

ובתנתוחה פ' משפנוים.

ובמתחומה פיי משפטים], ב) [ב"ק קיט.], ג) פיי בעובד כוכבים ששחט או

בסכין פגומה ויותר נראה להגיה בשנשחטה בלא סכין.

רש"א, ד) בס"א: באומונ

ה) ליתא בס"א, ו) בס"א: עשה לגוי ולא לישראל,

תורה אור השלם

1. וְכַן תַּעְשָּׂה לַחֲמרוֹ וְכַן תַּעֲשֶּׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכַן

תַּעֲשֶׂה לְכָּל אֲבֵרַת אָחִיךְ תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵרַת אָחִיךְ

תאבד

אָשֶּוּ וּוּאבּוּ הִשְּׁנּוּ וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל לְהָתְעַלֵם: דברים כב ג

יַרְיִּהְצְבֵּוּ 2. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרְהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי

אַדְרֶיךָּ לְדֹרֹתָם: אַדְרֶיךָּ

אַרָּגה וְזַרְעַרְּ

:מ״מ:

מיו הוא. והא תנא ליה רישא מינין.

בכמה דברים מלינו חילוק בין מין למומרס כגון יספר תורה שכתבו מין ישרף ודהכח ישרף פרעוש ויתוש חין אדם אוכלן לתיאבון: לטעום טעמא דחיסורה. לה להכעים אלה מתחוה לטעום טעמו לפי שאין ישראל טועמו מעולם: שחם היחה מעלה בבור. עשויה בקרקע ויכול לעלות (a) מגררה והאי לא מעלין דקאמר אין מניחין לעלות קאמר: דנקיט ליה עילא ואמר. כלומר אית ליה לאישתמוטי מאיבה ולמימר ליה: דלא סיחום חיותה דידיה עליה. דרך מעלה זו ותמות בבור: בעינה להעבורי היותה עליה. לריך אני להעביר עדר לאני למרעה ודרכי על שפת בור זה וירא אני שלא יפלו: לאפוקי לשום מורנא. תולעת שיש לו בערלתו דלה דחסור לרפאותו בחנם דהא אמרן לא מעלין ולא מורידין: דמללי. מטה הסכין כדמתרגמינן מטה משפטי מללי דין: כרות שפכה. מי שנכרת לו מן הגיד מן העטרה ולמעלה ללד הגוף ושוב אינו מוליד: רופא. שיודע למול: ימול עובד כוכבים ש, שאין מילתו לשם עבודת כוכבים שהרי אין דרכם למול את בניהם: ואל ימול כותי. שמל לשם דמות יונה שמלאו בראש הר גריזים ועובדין לה עבודה כדאמר בהכל שוחטין (חולין דף ו.) ומלין את בניהם לשם יונה זו: כותי ולא עובד כוכבים. מפני שחשוד על שפיכות דמים:

ולא מורידין אבל המינין והמסורות יהמומרים יהיו מורידין ולא מעלין א"ל אני שונה ילכל אבידת אחיך ילרבות את יהמומר ואת אמרת היו מורידין יסמי מכאן מומר ולישני ליה כאן במומר אוכל נבילות לתיאבון כאן במומר אוכל נבילות להכעים קסבר יאוכל נבילות להכעים מין הוא איתמר מומר ספליגי (6) רב אחא ורבינא חד אמר לתיאבון מומר הלהכעים מין הוי וחד אמר אפילו להכעים נמי מומר אלא איזהו מין זה העובד אלילי כוכבים מיתיבי אכל פרעוש אחד או יתוש אחד הרי זה מומר והא הכא דלהכעים הוא וקתני מומר התם בעי למימעם מעמא דאיסורא אמר מר יחיו מורידין אבל לא מעלין השתא אחותי מחתינן אסוקי מיבעי אמר רב יוסף בר חמא אמר רב ששת לא נצרכא שאם היתה מעלה בבור מגררה דנקים ליה עילא ואמר לא תיחות חיותא עלויה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו לא נצרכא שאם היתה אבן על פי יי הבאר מכסה אמר לעבורי חיותא עילויה רבינא אמר ישאם היה סולם מסלקו אמר בעינא לאחותי ברי מאיגרא ת"ר ישראל מל את העובד כוכבים לשום גר לאפוקי לשום מורנא דלא יועובד כוכבים לא ימול ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים דברי רבי מאיר וחכמים אומרים עובד כוכבים מל את ישראל בזמן שאחרים עומדין על גבו אבל בינו לבינו

לא ורבי מאיר אומר אפילו אחרים עומדים רופא על גבו נמי לא דוימנין דמצלי ליה סכינא ומשוי ליה כרות שפכה וסבר ר"מ עובד כוכבים לא ורמינהו "עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה רופא כותי יורופא עובד כוכבים ימול עובד כוכבים ואל ימול כותי דברי ר"מ רבי יהודה אומר ימול כותי ואל ימול עובד כוכבים איפוך ר"מ אומר ימול כותי ולא עובד כוכבים ר' יהודה אומר עובד כוכבים ולא כותי וסבר ר' יהודה עובד כוכבים שפיר דמי והתניא ר' יהודה אומר מנין למילה בעובד כוכבים שהיא פסולה שנא' יואתה את בריתי תשמור אלא לעולם לא תיפוך והכא במאי עסקינן ברופא

לפיקוח נפש הוה ומצוה אבל מסור מיגרע גרע מיניה ובכל מקום שונה מסור אצל מין ולא איתרבי אצל אבדה ושמא מאן דאית ליה בי ממון מסור אסור לאבדו ביד אית ליה נמי דמשיבין אבידתו ומטעמא דיכין רשע ולדיק ילבש: סמר מבאן מומר. נראה דדוקא לגבי הורדה לבור מסמי ר' יוחנן מומר מלמחנייה בהדי מינים אבל לדברים אחרים מלינו בכמה מקומות שונה מינים ומומרים יחד בפ"ק דראש השנה (דף יז.) המינים והמומרים והמסורות יורדין לגיהנם ובפרק השולח (גיטין דף מה:) ס"ת שכתבו מין ומומר ומסור וכו': לחד אמר להבעים גמי מומר. מימה מדתני בפ"ב דהוריות (דף יא.) אכל חלב הרי זה מומר ואיזהו מומר אוכל נבלות וטרפות שקלים ורמשים ובעי תלמודא מאי קאמר ומסיק ה"ק אכל חלב לתיאבון הרי זה מומר להכעים הרי זה מין ואיזהו מומר שסתמו מין דמחלב לא ידעינן דשמא אכלו לחיאבון משום שהוא טוב לאכול ומש"ה קאמר זה האוכל נבילות וטרפות פי' נבלה שמתה מחמת חולי וטרפה שנשברה מפרקתה שמתה והולכת ואינה ראויה לאכילה ואם כן לא אכל אלא להכעים אבל לא מיירי 🌣 בשנשחטה בסכין דלא הוי קרוי מין בסתמא דשמא אכלה לחיאבון שהיא טובה לאכול ובשלמא לרבי יוחנן ניחא דקאמר דמומר אוכל נבלות להכעיס מין הוא אלא למ״ד מומר מאי איכא למימר (י) הרי זה אוכל נבלות שקצים ורמשים י״ל דמאן דאית ליה הכא דהוי מומר מפ׳ לברייתא הכי אכל חלב הרי זה מומר סחמו לחיאבון שטוב הוא לאכול ומכריזין על אבידתו ואין מורידין ואיזהו מומר שסחמו להכעים ואין מכריזין על אבידתו וגם היו 🗣 מורידין אותו לבור אוכל נבלות וטרפות דמאיסי דומיא דשקצים ורמשים: ארודהר מין זה העובד אדידי בוכבים. הכא משמע דישראל מומר לעבודת כוכבים נקרא מין וחניא בפ"ק דחולין (דף יג.) שחיטת מין לעבודת כוכבים פתו פת כותי וכו וקשה דבפ"ק דחולין (שם:) אמרינן אין מינין בעובדי כוכבים ^{די} ובעי למאי הלכתא לשחיטה ויין נסך השתא שחיטת מין דישראל אסורה דעובדי כוכבים מיבעיא ומאי קושיא הא אשכחנא ישראל עובד עבודת כוכבים חמור מעובד כוכבים דאילו ישראל מומר לעבודת כוכבים הרי זה מין ולכ"ע משמע הכא דמורידין ועובדי כוכבים אע"פ שכולם עובדי עבודת כוכבים אין מורידין ואף לענין שחיטה כיון דהוי מין תניא התם שחיטת מין לעבודת כוכבים ואילו עובד כוכבים לא אשכחנא דאמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים אלא ר' אליעזר י"ל דהא דאמר שחיטת מין לעבודת כוכבים היינו בכומר לעבודת כוכבים שהוא אדוק ביותר אבל ישראל העובד עבודת כוכבים אין שחיטתו כשחיטת מין וראיה מדאמר בפ"ב דחולין (דף לט.) השוחט לורוק דמה לעבודת כוכבים רבי יוחנן אמר אסורה ורשב"ל אמר מותרת ופ"ה לשם דמותרת אף באכילה ואע"פ שהשוחט חייב מיתה כדאמר פרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סא.) עד כאן לא אמר רשב"ל אלא בהמה אבל גברא בר קטלא הוא מידי דהוה אמשתחוה להר דהר מותר ועובדו בסייף אלמא אף בעובד עבודת כוכבים אין שחיטתו נאסרת בסתם: התם בעי לפיפעם פעמא ראיסורא. מימה מאי שנא אוכל פרעוש או ימוש מאוכל שקצים ורמשים דהוא מין אף בסתמא בברייתא דהוריות (דף יא.) שהבאתי לעיל י"ל דהכא מיירי במפרש בהדיא דלכך הוא עושה א"נ התם קתני אוכל שקלים ורמשים דמשמע הרבה בזה אחר זה דמקמייתא טעם טעמא אבל הכא קתני פרעוש אחד או יחוש אחד: דלא תיחות חיותא עילויה. משמע דאמר הכי לאשתמוטי כי היכי דלא תהוי איבה ותימה מאי איבה שייכא הכא הא (אין) מורידין ואפילו לכתחלה י"ל דמורידין היינו כשידינו תקיפה בוה"ב 🔊 אבל לא מעלין אף (י) אין ידינו תקיפה היכא דאית ליה לאשתמוטי ומעיקרא הכי פריך השתא אחותי מחתינן כשידינו תקיפה הסוקי השתא מיבעיא כיון שיוכל לאשתמוטי ולילך לו:

לאפור לשם מורנא דלא. כפ"ה דאסור לרפאות בחנם אבל בשכר שרי משום איבה וראיה (ח) בפרק מי שאחזו (גיטין דף ע.) דרב שימי בר אשי עבדא ליה לההוא עובד כוכבים לדבר אחר ואיתסי אלמא שרי לרפאות עובד כוכבים אלא ודאי בשכר הוה ועוד י"ל דהתם נמי בחנם הוה ולהתחכם ברפואות יכול להיות מותר וכן משמע מפני שלא היה בקי ברפואות עשה כן 0:

מינין. כומרין לעבודת כוכבים בין עובדי כוכבים בין ישראלים: מסורות. מלשינים לשקרש המוסרין ממון חבריהם ביד עובדי כוכבים אנסין י: לפיאבון. כשאין להם בשר אבל אינו מופקר להיות איסור והיתר לפניו להניח היתר ולאכול איסור ואם עושין כן זה להכעים:

גליון הש"ם תום' ד"ה ולא וכו' דכתי' והי' לך למם. עיין לקמן דף סד ע"ב מוס' ד"ה חיותו וכבר רשות בתנתות

הגהות הב"ח

(מ) גמ' פליני ביה רב לחל: (ב) שם לכן על פי הבור מכסה למר בעינא חיותא עלויה לעבורי שאם היה פולם: (ג) רש" ד"ה שאם וכו׳ לעלות בה מגררה: (ד) תוד"ה אני וכו' וכמו דאתרבי ישראל אתרבי גמי מומר לכולהו: בירושלמי: (ו) ד"ה וחד וכו' מאי איכא למימר וטרפות שקלים ורמשים י"ל: (1) ד"ה דלא וכו' אף אם אין ידינו: (ח) ד"ה לאפוקי וכו' וראיה מפרק וכו' עבד ליה:

מוסף רש"י

ולא מורידין. אותן לכור להמית אותן בידים יג: סנהדרין נז.). רופא. מוהל (מנחות מב.). ואל ימול כותי. לפי שמל לשם הר גריזים (שם).

רבינו חננאל (המשך) רב אחא ורבינא: ועובד כוכבים לא ימול את ישראל מפני שחשודין על שפיכות דמים ואפי׳ אחרים [עומדים] על גביו זימנין דמצלי ליה לסכיניה ומשוי ליה כרות שפכה דברי ר"מ וחכ״א בינו לבינו לא ימול אבל מל הוא בזמן שאחרים [עומדים] על גביו ולא חיישינז על גביו ולא וויישינן דלמא מצלי ליה לסכינא ומשוי ליה לינוקא כרות שפכה ומקשי׳ וסבר ר"מ

בג א מיי פ״י מהלכום

ופ"ד מהלכות רולח ה"י סמג לאון קנג טוש"ע יו"ד סר קנח סעיף ב' וטוש"ע חו"מ סר תכה :ס״ס בד ב מיי׳ פי״א מהלי גזילה ואבידה הלכה

ב סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסו סעיף ב: בה ג מיי' פ"ד מהלכות רולח הלכה יב וופ"ט מהלכות עבודת כוכבים) סמג לאוין קסג טוש"ע ח"מ סימן תכה סעיף ה וטוש"ע י"ד סימן קנח סעיף א:

בו דה מיי׳ פ״ד מהל׳ רולח הלכה י ופי״א מהלכות אבידה הלכה ב ממג שם וסי" עד טוש"ע ח"מ סימן חכה סעיף ה וסימן רסו סעיף ב:

בז ו מיי פ"ד מהלכות רולח הלכה י סמג שם טוש"ע ח"מ סימן תכה סעיף ה וטור ש"ע י"ד סימן קנח סעיף ב: בח ז מיי׳ פ״ב מהלכות מילה הלכה א סמג מימן רסד סעיף א:

רבינו חננאל דתניא העובדי כוכבים והרועים בהמה דקה לא מעלין ולא מורידין אלו כולן בשכר שרי. ודחאם אביי ואמר המילדת יכולה לומר לעובדת כוכבים דידן דמנטרי שבתא מחללינן עלייהו שבתא יידכון דלא מנטרי שבתא דידכון דלא לא מחללינן עלייהו שבתא. באנוקי אי פנויה שבתא. באנוקי אי פנודה היא יכולה למימר בעינא לאינסובי ולא מגלינא נפשאי ואי אשת איש היא יכולה למימר לא מזדהמנא באפי בעלי. העובדי כוכבים והרועים נמי יכיל למימר ברי דלמא נפיל ואנא רהיטנא לאחותיה אי נמי נקיטא קבע לי זמן השופט שאם קרביז בן המככל הדין לא אבוא יחתוך עלי הדין ואני רץ לומר לו הנה באתי: תני רבי אבהו קמי דר׳ יוחנן המינין והמסורות והמומרין . והאפיקורסין היו מורידין אבל לא מעלין אמר ליה אני שונה לכל אבידת אחיך לרבות את המומר כי אחיך הוא ואת תנית מורידין סמי מכאן מומר ש"מ דאפיקורוס רע מן המומר הוא: איתמר (מ"ש) מומר לאכול (נו ש) נוונו לאכול נבילה פליגי בה רב אחא ורריוא חד אמר לחיארוז וובינא זוו אמו לוויאבון מומר להכעיס מין הוא וחד אמר אפילו להכעיס מומר אלא איזהו מיז מיתיבי אכל פרעוש אחד או יתוש אחד הרי זה :הוא וכר׳ ופשוטה היא אמר מר היו מורידין ולא מעלין ומקשינן אחותי מחתינן להו אסוקי אצטריך ליה למימר דלא מסקינן. ופרקינן לא נצרכא אלא אם היתה מעלה בבור ויכול לעלות מגררה ואומר לו שלא ירד עליך חיה רעה אני או מטיל אבז לו להעביר בהמותיי אני צריך ומתיירא שמא יפלו ברוך וכווניו א שמא פגוו בבור כלומר והיו באין בעלילות אבל לא היו הורגיז אותם בידים: ת"ר כוכבים לשום גירות אבל לרפאותו משוח מורוא כדגרסי׳ בגמ׳ דטריפות ודף מטן מורנא פליגי בה